

RDEČI PRAPOR

Glasiło jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K.
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K

Povsemozna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine proste
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati: Enostopna petit-vrslica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.,
večkrat po dogovoru.

134. števil.

V Ljubljani, v četrtek, dne 9. decembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravišтво
„Rdečega Prapora“, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Pred dopolnilno volitvijo na Goriskem.

Dopolnilna volitev vsled nesrečne smrti klerikalnega poslanca Jerčca iz splošne kurije na slovenskem delu Goriskega bo torej v nedeljo 19. dec. t. l., torej ob času, ko se ne bo mogla nobena stranka izgovarjati, da ni doma volilcev, ali pa da niso na razpolago. Že radi tega utegne ta volitev pokazati prave sedanje razmere slovenskih strank. In že iz tega razloga je dopolnilna volitev važna. Najvažnejša pa je na sebi za klerikalno stranko. Klerikalna stranka ima dosedaj v kmečki skupini izvoljenih 6 poslancev, v splošni 2, torej vsega skupaj 8 poslancev, ki velijo skupaj s 6 poslanci furlanske kmečke in splošne skupine 1 odbornika. Ako klerikalna stranka zmaga pri ožjih volitvah, si obdrži iz teh 2 skupin 9 poslancev proti 7 nasprotnim (eden slovenski narodni), torej ima večino, in v zvezi z liberalno italijansko stranko, zagotovitvenega vsaj enega deželnega odbornika. Ako bi pa pri dopolnilni volitvi propadla, obdrži le 8 poslancev proti osmerim nasprotnim, in za 1 deželnega odbornika bi moral odločiti žreb. Ker odloča žreb tudi v skupini veleposestnikov, bi se tako klerikalni stranki lahko pripetilo, da ne bi imela v deželnem odboru nobenega zastopnika in bi se deželni odbor sestavil tako, da bi imeli italijanski klerikalci 1, italijanski liberalci 2, in slovenski agrarci 1 odbornika. Sicer pa ima v splošni skupini odločujoči glas dr. Gregorin, kateri odda svoj glas brez dvojbe slovenski klerikalni stranki iz narodnega principa, da bi si Italijani ne pridobili 3 mest v deželnem odboru proti 1 samemu slovenskih strank. Kljub temu mora biti dr. Gregorčič in njegova stranka gotova, zato že, da jej ni treba pogajanj na dve strani, t. j. s slovensko narodno in italijansko liberalno. Klerikalna stranka se torej vrže gotovo z vso silo v boj. — In ker je zmagala zadnjič z 2200 glasovi, ni neverjetno, da prodré tudi sedaj in to tem lažje, ker sta napredna in kmečka stranka dobršao demoralizirani.

Agrarna stranka je po odstopu dr. Frankota od predsedstva jela razumevati svojo pravo nalogo. Dokaz za to je izborni članek od 2. dec. t. l., kjer odgovarja plitvim razlogom „Soča“, ki trdi, da je ona edina, ki ima pravico zastopati vse stanovce. V članku se povdarja, da gre kmetu na Goriskem boj poleg delavske organizacije, in da predstavlja ta ljudstvo na Goriskem le dve stranki, kmečka in delavska. Priznava se pomen socialno-demokratske stranke in nje pricipielni nastop. Iz člankov kmečkega lista veje prepričanje, da se je treba otrešiti usiljivosti naprednjakov tako kakor klerikalnega terorizma. Radi tega je tudi naravno, da nastopi pri bodočih volitvah s samostojnim kandidatom, ako se morda veleposestnikom in inteligenci, ki so še v stranki, zadnji čas ne posreči, zopet skleniti kako nezakonsko zvezo z napredno stranko.

„Soča“, ki je predstaviteljica napredne stranke, po nesrečnih volitvah sicer precej molči, ter je ta molk več vreden in bolj pomenljiv, nego kokodakanje pred volitvami. Menda vsaj pametnejši v izvrševalnem odboru napredne stranke uvidevajo, da klerikalizma na Goriskem ni mogoče streti drugače, nego z resnim organizatornim delom in s premišljeno konsekvantno politiko. Ta pa na Goriskem kaže le eno mogočo pot, t. j. sporeden nastop napredne, kmečke in socialno-demokratske stranke. Vsaj

posamezne skupine odgovarjajo približno tudi razmeram: 3 poslanci iz splošne kurije gredo socialno-demokratski stranki, 7 poslancev iz skupine kmečkih občin gre kmečki stranki, za naprednjake so čez in čez dovolj 4 poslanci iz trgov in veleposestva. Ako hoče „Soča“ in izvrševalni odbor to umeti, pojde, drugače pa plača brzokone račun napredna stranka sama in nje zasluga bo, da se klerikalizem na Goriskem se ohrani.

Socialno-demokratska stranka gre v volilni boj, da vezba svoje čete in vzdržuje živo strankarsko disciplino in organizacijo. — Posebno je nastop socialno-demokratske stranke ob dopolnilni volitvi apel na čete železničarjev! Pri zadnjih volitvah se niso posebno obnesli in dasi štejejo na progah od Divače do Devina, od Opčine do Gorice, Sv. Lucije in Podbrda, od Prvačine do Ajdovščine gotovo svojih 400—500 glasov, se je pri zadnjih volitvah zglasila morda tretjina, in čas je sedaj, da železničarji pokažejo, ali razumejo, braniti svoje interese, ali ne. N. D. O. je zadnje mesece ravno med železničarji jela ruvati na vse pretege, hočemo videti s kakim vspehom! Številke občin ob železniških progah socialno-demokratski stranki natančno povedo, ali smemo šteti na železničarje kot socialiste ali ne.

Meščanska politika.

Iz govora poslanca Daszynskega v proračunski razpravi.

Cele tedne so šumele najtemnejše govorice o poslanski zbornici. Ob njeni smrtni postelji je stal Mefisto prvega činovnega razreda, ki je za pospešitev smrtne ure upravljal na zbornico apel za apelom, katerih neodkritosrčnost je bila naravnost razdražljiva. Meseca julija je imelo priti do pogovorov med Slovansko Enoto in nemškimi strankami, da bi bila zbornica postala zmožna za delo. Toda pogajanja so se vedoma razbila. Akcija dr. Glombinskega se je razbila, ker je stal za njim ministrski predsednik, čigar časopisje je sistematično izkušalo, izpodkopati ugled parlamenta pri ljudstvu. Na nedostojen način so se preračunavale diete poslancev. Ta metoda bi lahko zapeljala, da bi se porabila tudi za

civilno listo in ministrske plače.

Kaj bi se reklo, ako bi mi računali, če je vsaka ura vredna tistih tisoč goldinarjev, ki se plačujejo za civilno listo? Ko je ministrski predsednik popolnoma ustavil delo poslanske zbornice, je šel v gosposko zbornico govorit. Jedro njegovega govora je bil slavošpev birokraciji. Najširši krogi prebivalstva so pa prepričani, da ima birokracija le nalogo, postaviti na mesto zakona samovoljo. Dobro vemo, kako zlorablajo krščanski socialci svoj vpliv na birokracijo in kako je na Galiskem birokracija v službah Kola Poljskega. Pred desetimi leti je tedanji ministrski predsednik dr. Körber izjavljal, da je

reforma uprave zelo nujna

ter je izdelal temeljni načrt za tako reformo. Dasi so se opravi uradnikov od tistega časa zelo pomnožili in se je nastavilo okrog 60.000 novih uradnikov, se reforma ni izvedla. Delovanje birokracije se tudi lahko opazuje ob volitvah in dovolj je, opozoriti v tem oziru na galiske in dunajske volitve. Ne more se govoriti o stalnosti uprave, temveč le o stalnosti na ministrskih klopek.

Dr. Renner: Kje v vsej Evropi imajo stalno vlado? Parlament mora biti stalen!

Daszynski: Ministrski predsednik utemeljuje stalnost z idejami in načrti, ki jih prinašajo

ministri s seboj. Toda ideje in načrti niso plodovite in politične misli, temveč

Ideje in načrti spletkarja.

(Odobranje pri socialnih demokratih.) V birokraciji imamo tuintam nadarjene specialiste, nimamo pa nobene politične glave. Odkar so prišle široke množice na dan in odkar je nacionalno in socialno vprašanje dalo času značaj, se izkazujejo terezianisti boljbolj nezmožne. Ministrski predsednik je v gosposki zbornici dejal, če bi bil prepričan, da bo zopet vse dobro, odstopi takoj on; saj ni treba, da bi bilo kar vse dobro; ministrski predsednik bi moral tudi demisionirati, če se vsled tega le nekaj izboljša. Če je ministrski predsednik izgubil vero v parlament, tedaj mu ostaje samo dvoje:

Razpustiti ali pa iti!

(Ploskanje pri socialnih demokratih.) On pa ne stori ne enega ne drugega, temveč ostaja na svojem mestu, ker je baje zgoraj trden. Ravno ničnost in pomanjkanje samostalnih načrtov drže ministrskega predsednika na njegovem mestu. Anektirala se je Bosna in Hercegovina pa se potrebuje vlada, ki bi mogla oslabiti življenje parlamenta in demokracijo, da bi se okrepčal militarizem in napravile koncesije Ogrski.

Nespametnost in mesarenje nacionalnih strank

je v zadnjih letih omogočilo tako politiko. Nemci so si pridobili s sankcijo „varštyenih zakonov“ in s podpiranjem nemških zahtev v češkem deželnem zboru. Vojska je s pomočjo finančnega ministra Bilinskega dobila stotine milijonov. Ker se bodo nasprotja na Ogrskem šele po novem letu prav poostrila, se želi, da bi dobila vlada presto roko, da bi se na račun Avstrije lahko dajale koncesije, katerih ne bi dovolil noben avstrijski parlament. Naša politika je bila

ekspozitura berlinske politike.

Zato so se izzivali Slovani, zato se je moril parlament, da bi se dobila prosta roka v tej politiki za veliki obračun svetovno zgodovinskega pomena, ki se pripravlja. Kaj Bienenrth govori ali o čemer molči, to je vseeno. Važno je, kaj dela in kaj je delal doslej. To je pa tako jasno, da je mogel biti samo avstrijski parlament nesposoben, spoznati to. Meščanske stranke so pokazale zadnje leto popolno

pomanjkanje zgodovinskega zmisla.

Kakor mesečnjaki so hodili njihovi političarji po tej zbornici; pozabili so, da hoče živeti država, ampak da hočejo živeti tudi narodi. Od leta 1848. so se redno dajale pripravljati ob plodove političnih bojev. Meščanstvo v Avstriji je vedno živelo le od daril, od drobtin. Živelo je od obnemoglosti države izza 1866., pa od neorganiziranja ljudskih slojev, dokler si ni delavstvo, ki ni hotelo segniti, napravilo pot preko politično degenerirane buržoazije. Že dva desetletja vodijo delavci sami boj za politično svobodo. Delavstvo je moralo samo leta 1905. začeti velikansko gibanje za volilno reformo in meščanske stranke so ga z malimi izjemami le ovirale. Spomnimo se le na Pergelta, Stürgkha, Tavčarja, na poljski klub.

Pomorno naglašajo meščanske stranke, da so narodne. Toda kaj so storile v tridesetih letih za ureditev narodnega vprašanja? Razbijali so si glave in šipe, narodno vprašanje ima pa še vedno podobo hudournika izza dežja, ki mora le uničevati. Iz te zbornice so napravili noriš-

nico. Bič pomagajo spletati, ki jim bo žvižgal po hrbtih.

Kaj je storila najmočnejša parlamentarna stranka za ohranitev parlamenta? Kaj so storili krščanski socialci proti zamikni nacionalni hujskariji, ki je glavno cionistično borzijsko glasilo («Neue Freie Presse») uprizarja dan na dan na novo? Vdali so se poveljju cionistov,

tulili so z volkovi.

Dopovedovali so nemškemu narodu, da ga varujejo nacionalni «varstveni zakoni», niso jim pa povedali, kako so ti zakoni nevarni v sedanjem času in da jih bo v tridesetih letih, ko se izpremene naselbinske razmere, vzel hudič... Izdaje se izjava za izjavo; če bi se to dalo požreti psu, bi na mestu crknil. (Veselost pri socialnih demokratih.)

Kje je vlada? Zakaj molči? Zakaj govore ministri, če že govore, tako akademično, da je vsaka razjasnitev nemogoča? Če imate kaj povedati,

povejte tu v javni zbornici!

Meščanske stranke nočejo parlamentarne vlade. Neki komunike pravi, da je koalicija izključena. Včeraj je bila popolna koalicija, danes dela rekonstrukcija; enkrat je na obzoru kakšen poslanec za ministra, drugič pride iz gosposke zbornice govornica, da so tam iztaknili kapaciteto. Včeraj se je raznašal dovtip na adresu nemških nacionalcev: «ali h o čete s § 14. subvencije?» V dovtipu tiči bridka resnica, da ne dobite teh subvencij s § 14. Za državo, za armado, za birokracijo se bodo kršili zakoni. Če pa hočejo Nemci

za vsako ceno § 14,

naj jim vsaj Slovanska Enota ne daje prilike. Postranski skoki le škodujejo Slovanom. Čemu romantika škiljenja čez mejo, ko ste tukaj lahko močni, ker se milioni tudi z najbolj zvižajnimi birokratičnimi doskočicami ne dajo izpremeniti v ničlo, ker se milioni ne dajo vladati z lažmi Nove Preše! Vsakdo čuti, da bi bila napaka, če bi Slovanaka Enota pomagala

častilcem § 14, hajlo-kričačem

s svojo taktiko.

Srečno smo dospeli tako daleč, da so postale trombice gospoda Lisega nemegače, da pravi Slovanska Enota:

«Delati hočemo in vpliva hočemo imeti!» Ne napravimo nove napake! Ne državne potrebe, o katerih neprenehoma govore komunikeji,

ampak ljudske potrebe

kličejo povsod glasno: Na delo!

Govori se o šolah za manjšine. A kakšne so še šole večin. Vseučilišča so pretesna, nedostaje trgovinskih, obrtnih šol, rudniških akademij. Šole so popolnoma izročene klerikalcem, kar dokazuje Wahrmondova afera. V Krakovem niso pustili dijaka k maturi, ker je bil brez konfesije. To se je zgodilo tudi hčeri nekega vseučilišnega profesorja. Javne stavbe, regulacija vod, železniške naprave — vse je nezodostno in nerodno. Beda množic narašča vsled

brezposelnosti in draginje,

sto in sto tisoč kmetov se izseljuje, ne da bi se kaj storilo za njih varstvo. V inozemstvu je danes največje ponižanje, izjavljati se za Avstrijanca. Na Pruskem in v Nemčiji so za avstrijske izseljence vpeljali policijske legitimacije. (Čujte! Čujte! pri socialnih demokratih.) In v takem položaju se hoče izločiti parlament in vpeljati

gospodarstvo uradniških miznic.

Zadnje uro vas vprašujemo: Kam vodi to? Ali je mogoče, da naj izgubi Avstrija ustavo tisto leto, ko jo je pridobila Perzija? Ali mora biti tako zato, ker je v Avstriji osem narodov in ker buržoazija teh narodov ni zmogla, napraviti red z narodnim vprašanjem? Storite, kar hočete, ampak mi ne bomo dali napraviti iz sebe zopet omejene podložnike in prepričani bodite: Če bo vaš narodni prepir, vaše pomanjkanje političnega zmisla pomagalo načrtom te birokratične vlade, tedaj dobi prvi del revolucije v tej državi vse drugačno obliko kakor leta 1905. (Ploskanje pri socialnih demokratih.) Razpustite parlament, pa bomo videli, če je Avstrija padla pod višino Turčije in Perzije. Doslej še nismo izgubili vere v parlament in zato, gospoda, vas vabim na parlamentarno delo in še enkrat: Na delo! (Živahno ploskanje pri socialnih demokratih.)

Življenje in davki goriškega proletarca.

Ako vzamemo povprečno mezdo goriškega delavca na K 280 na dan, ter računimo 300 dni, znaša letni dohodek delavca 840 K. Ako stojemo delavsko družino, sestavljeno iz moža, žene in petero otrok, potem smemo trditi, da rabi najmanj za količjak normalno življenje:

1/2 kilograma mesa na dan, 16 kilogramov moke na mesec, 1 1/2 kg kruha na dan, 2 kg soli na mesec, 5 kg sladkorja, 1 1/2 kg kave ter povprečno 100 l vina in piva na leto. Normalno stanovanje potrebuje 2 sobi s kuhinjo in pripadki.

— Od svojega zaslužka pa mora plačati na Goriškem sledeče neposredne davke na užitini in carini:

na 1 kg mesa	K — 59
na 1 kg moke	» — 09
na 1 kg kruha	» — 09
na 1 kg soli	» — 22
na 1 kg sladkorja	» — 38
na 1 kg kave	» — 95
na 1 l vina	» — 18
Plača torej po gornjem razmerju na leto	
od mesa	» 107 68
od moke	» 17 28
od kruha	» 49 20
od soli	» 5 28
od sladkorja	» 22 80
od kave	» 17 10
od vina in piva	» 18 —

vsega skupaj torej plača K 237 34

ali okroglo 240 K davščine. Ostane mu torej od 840 K letnega zaslužka še 600 K. Ako računamo stanovanje minimalno 20 K na mesec, je odbiti daljnih 240 K, ostane mu torej od mezde 360 K, torej za živež niti 1 K na dan. Kje pa so redni stroški za obleko, svečavo, kurjavo in šolo? Kje so pa izvanredni stroški za bolezn v družini in porod žene? Pri tem utegne odpasti še del mezde vsled bolezni očeta-delavca! Odredi se mora torej delavčeva družina mesu, vinu in pivu, štediti kvečjemu pri stanovanju in kurjavi, ter prebivati v vlažnih luknjah in mrzlih podstrešjih in zasajati morata tako oče in mati sama smrtne kali jelike, skrofuloze in revmatizma v lastno, nežno deco.

Ali so si zastopniki slovenskega ljudstva v parlamentu že kdaj ogledali te številke? In še vedno ni potreba socializma, delavske socialno-demokratske stranke?

Domače vesti.

— O jugoslovanski konferenci je napisal jako zanimiv članek poslanec sodrug Korač v «Pravu Naroda». Naš sodrug, ki se na svojo žalost ni mogel udeležiti konference, naglašava veliko važnost ljubljanskih resolucij in opozarja, da se ta program bistveno razlikuje od Gajevega in Strossmayerjevega programa, ki sta bila oba osnovana v razmerah male buržoazije. Največji pomen ljubljanskih resolucij spoznava v dejstvu, da ustvarja s svojo protidualistično smerjo politično podlago vsej avstro-ogrski socialni demokraciji.

— «Radniške Novine», glasilo srbske socialne demokracije, objavlja uvoden članek o «Jugoslovanskem vprašanju v Avstriji» in pozdravlja sklepe jugoslovanske konference, ki so takega značaja, da bo Avstrija prisiljena, upoštevati to doslej zanemarjano vprašanje. Bratski list omenja, da se morajo tudi Jugoslovani izven monarhije, pač v drugih razmerah, a v analognem smislu baviti s tem vprašanjem.

— Draginja je po trditvah agrarnih izkoriščevalcev, ki so pri nas pod posebno protekcijo klerikalcev, samo izmišljena od socialnih demokratov. Kako je s stvarjo v resnici, kaže statistika. Po zanesljivih računih, ki se naslanjajo na uradne podatke, se je v zadnjih letih podražila stanarina v Avstriji povprečno za 21 odstotkov, kurjava za 23, oblačila za 12, živila pa za 18 odstotkov. Lahko se verjame, da te številke ne pretiravajo, zakaj organi vlad niso nikoli imeli navade, kazati življenje ljudstva v slabši luči nego je; rajši v ugodnejši, že zato, da se lažje prihajali z davčnimi zahtevami. Z omenjenimi številkami so pa tudi temeljito postavljene na laž trditve, da so delavci in njihove plače krive draginje. Radi bi vedeli, katera stroka je dosegla v zadnjih letih toliko izboljšanja, kolikor izkazujejo omenjeni podatki podražanja? Pač nobena ne. To pa pomeni, da je vse delavstvo danes na slabšem, tembolj seveda, čim manj je doseglo izboljšanja. Draginja sili delavce, da omejujejo svoje izdatke, torej da stanujejo slabše in da porabijo manj za hrano in obleko. Prešerno pa ni moglo biti materialno življenje delavcev še nikoli; torej je sedaj sploh nezadostno. Naravno je, da tiči v tem silna nevarnost za široke ljudske sloje. Če je pa ves narod po večini proletaričen, tedaj je logično, da preti nevarnost celemu narodu. Z drugimi besedami: Podraževalna in izkoriščevalna po-

litika je najhujša protinarodna politika; ali nasprotno: Najboljša narodna politika je socialna politika.

— Trozveza v nevarnosti. Iz dunajskih diplomatskih krogov prihajajo govornice, ki niso nič posebno presenetljive in so v zvezi z demisijo italijanskega ministrskega predsednika Giolittija. Misli se, da bo demisioniral tudi minister za zunanje zadeve Tittoni, ki splošno velja za pristasa trozveze. Če bi Somino, kakor se sodi, postal ministrski predsednik, bi se moral opirati na skrajno levico, pa bi vsled tega moral zahtevati, da pride na Tittonijevo mesto minister po želji radikalcev. Zunanja politika Italije bi tedaj lahko prisla v drug tir, ki bi napravil trozvezi konec.

— V odsek za narodna vprašanja so bili izvoljeni sledeči poslanci, katere si bo treba zapomniti: Benković, Bugatto, Bukvaj, dr. Čelakovsky, Damm, Daszyński, Dobernig, Dürich, Ebenhoch, German, Gessmann, Glombinski, Herold, Hočevar, Hruban, Hudc (Českega), Jäger, Keschmann, Kozlovsky, Evgen Lewicky, Konstantin Levickij, Marckhl, Michael Mayer, Niklas, Josef Mydlivec, Olesnický, Ončul, Pacák, Pacher, Panz, Pergelt, Pernerstorfer, Pittoni, Renner, Rolsberg, Roszkowski, Rybář, Scheicher, Schlegel, Seitz, Seliger, Soukup, Spinčec, Stapiński, Starynski, Steiner, Strásky, Tomola, Urban, Vasilko in Vitijk. Med njimi so sledeči socialni demokratje: Daszyński (Poljak), Hudc (Čeh), Olesnický (Poljak), Pernerstorfer (Nemec), Pittoni (Italijan), Renner (Nemec), Seitz (Nemec), Seliger (Nemec), Soukup (Čeh), Vitijk (Rusin). Od Jugoslovanov so v odseku: Benković (slov. klerikalec), Hočevar (slov. klerikalec), Rybář (brezbarven Slovenec), Spinčec (klerikalen Hrvat).

— Parlamentarni obedi so najnovejša iznajdba meščanskih strank za rešitev parlamenta in narodnega vprašanja. Popolnoma originalna sicer ni, zakaj «konstitucionalni» Madžari jo poznajo že davno. Ampak za Avstrijo je nova. Prvo tako politično kosilo je priredil nemški liberallec Chiari v Dreherjevi pivarni na Dunaju in na njegovo vabilo so prisli seveda Chiari, potem dr. Oberleithner, dr. Sylvester, dr. Urban, dr. Gessmann, princ Liechtenstein, Fink, dr. Hruban, dr. Kramár, dr. Pacák, Udržal in dr. Glombinski. Razume se samo ob sebi, da ne bomo hudi, če najdejo gospodje narodno spravo ali pa vsaj narodno premirje. Nazadnje nam je tudi vseeno, po kateri poti pridejo do cilja, če namreč sploh pridejo. Ampak pikantno je vendar to: Ko so izgubili upanje, da najdejo zblizanje s treznim razumom, iščejo rešitve pri vinu.

— Ožje volitve v ljubljanski obrtno sodišče iz skupine trgovskih uslužbencev so se izvršile brez vsakega zanimanja, kar kaže najbolje malenkostna udeležba. Oddalo se je komaj 24 glasovnic ter so bili izvoljeni kandidati kompromisne liste, ki je bila sestavljena z Merkurjem.

— Zagonetna smrt. Pred tednom je «Slovenec» poročal, da se je na Jesenicah mlad fant tako napil, da ga je alkohol toliko časa metal po cesti, da si je razbil lobanjo. Nasprotno ima «Slovenski Narod» poročilo, ki spravlja dogodek povsem v drugo luč, tako da ne gre za nesrečo, ampak za uboj. Omenjeni dopis pripoveduje: «Resnici na ljubo bodi povedano, da je bil omenjeni fant 27 let stari tovarniški delavec iz Istre, po imenu Franc Peternele. Fant je bil jako miren in kakor se je njegov tovarniški mojster izrazil, je bil najprirednejši delavec med vsemi njegovimi delavci, katerih je po številu 50—60. Pijančevanja sploh ni bil vajen, kakor so se izrazili njegovi sodelavci in tudi sestra njegova, ki je prišla k pogrebu. Usodepolni dan je bil predplačilni dan; zvečer je šel Peternele k mesarju meso plačat; sešel se je slučajno s svojim prijateljem in šel z njim v gostilno, kjer sta se pa predolgo zamudila. Ker se je ura že blizala polnoči, je pustil Peternele svojega prijatelja in odšel proti domu. Bil je malo bolj vesel in glasen, in je parkrat tudi malo zavriskal. Na to je prišel stražnik za njim, ki ga je hotel odpeljati v zapor. Ko ga je hotel prijeti, se mu je Peternele iztrgal iz rok in mu ušel v Jelenovo gostilno na Savi. Stražnik je šel za njim in ga tudi res dobil; napovedal mu je aretacijo. Ker se mu je fant med potjo hotel iztrgati, ga je stražnik uklenil in ker mu je fant vedno zatrjeval, da ni ničesar zakrivil, začel ga je stražnik daviti. Fant si ni mogel drugače pomagati, kakor da se je vlegel z zvezanimi rokami na tla, misleč, da ga bo stražnik vendar izpustil. To je pa stražnika le še bolj razkačilo. Začel je fanta s sabljo nabijati po glavi in mu lobanjo prebil. Slučajno je prišel mimo tovarniški ključavničar Rancigaj, ki je vse videl, kaj se z revežem godi. Ker sta Rancigaj in stražnik spreviedela, da se fant noče udati, ni jima drugega preostajalo kakor da sta reveža peljala k zdravniku, ki je pa takoj odredil, da se ga odpelje v tovarniško bolnišnico. Drugi dan je revež umrl, ne da bi prišel k zavesti ob 11. dopoldne. Sodnijska obdukcija je dognala, da je imel nekaj znakov lahke telesne poškodbe, eno pa tesko poškodbo, in to na glavi; imel je prebito lobanjo. «Slovenec» zavija, kakor je že navajen, a v obraz mu povemo, da je stražnik Peternele, četudi po nesreči, ubil, kar lahko vsak čas tovarniški ključavničar Rancigaj pod prisego potrdi.»

— Delavska varnost. V Spodnjem Borčju pri Mariboru je v soboto ponesrečil mlinarški delavec Andrej Mulec na tak način, da je preiskava

nujno potrebna. Ko je brusil sekivo, ga je pograbil transmissijski jermen, pa mu je hipoma odtrgal obe nogi in ga potem s tako silo butnil ob zid, da se mu je popolnoma zdrobila glava. To pač ni drugače mogoče, kakor da jermen ni bil tako zavarovan, kakor je predpisano. Čim dalje od velikih industrijskih središč, tem večja je podjetniška malomarnost in tem manj veljajo zakoni, ki imajo varovati delavca. — Na ljubljanskem južnem kolodvoru je v soboto doletela nesreča skladiščnega delavca Josipa Petrovčiča. Peljal je ročni voziček po ozkem vzvišenem hodniku ob skladišču, da je zadel ob stoječ železniški voz, izgubil ravnotežje in padel s hodnika tako nesrečno, da se je težko poskuševal na križu. Prepeljali so ga v deželno bolnišnico. — Na Mariborskem glavnem kolodvoru je prišel skladiščni delavec Fran Krivec pod tovarni vlak, ki mu je odtrgal desno nogo.

— Pri kranjski stavbinski družbi v Ljubljani imajo polirja, ki je trpel velike muke v času volitev v obrtno sodišče. Mož ima «visoke cilje», pa bi bil kaj rad postal prisodnik tega sodišča. Kakor po navadi idealisti, je bil pa skrajno nepraktičen. Nagovarjal je namreč delavce, ki delajo pod njegovim nadzorstvom, naj ga volijo. To je bila seveda napačna adresa. Gospod Nahtigal bi se bil že moral obrniti kam drugam, n. pr. k slavni kranjski stavbinski ali pa an Herrn Abgeordneten Johann Gostinčar. Seveda je težka reč, če je res, kar pripovedujejo ljudje, da prihaja tudi pri stavbinski družbi le še toliko v poštev, kolikor ga rabijo za priganjača ali pa za «nepriistranskega» agitatorja pri volitvah, kjer mora paziti, da se ne bi izgubila kakšna ovčica. Za tako družbo je Nahtigal sposoben, kajti če kdo ne parira, je takoj, pripravljen, posaditi ga na cesto. Ko so se delile glasovnice — seveda večinoma že popisane — je bilo opaziti, kako mu je oko plesalo gorindol, da bi se prepričal, če je njegovo ime na njih ali ne. Pa ni bilo nič. In tedaj se mu je začela tresti roka, srce bi mu bilo kmalu jeze skipelo in prava sreča je bila, da je prav ta hip, ko so ravno delavci in delavke odhajale s stavbe, prišel sodrug, da pouči stavbne delavce o važnosti obrtnega sodišča. Dal jim je tudi nekoliko primernih letakov, ki so marsikomu odprli oči. To je bila prava rešitev za gospoda Nahtigala. Jeza, ki je je dotlej tlačil vase, je lahko izbruhnila, ker je dobila objekt. Kdo ve, kaj bi mu bili razburjeni zivci prizadeli, da si jih ni mogel ohladiti. Ampak malo preveč si jih je hladil. «Vse bi bi bilo prav, kar je v letaku, toda kaj ne puste njegove osebe pri miru?!» — V jezi je človek že včasih nekoliko slep in zato je videl svoje ime na letaku, dasi ga tam ni bilo. A ko se ga je bila srboritost pola stila, ga je znala dalje in dalje, tako da je izbruhnil iz sebe vse, kar ga je težilo, tako n. pr. razna žaljiva in seveda skozinskoz mentemeljena očitanja, ki jih je menda bral v klerikalnih časopisih. In zdaj si bo lahko hladil jezico še pri sodišču, kjer bo dobil priliko, da dokaže svoje žaljive trditve. Kje bo dobil dokaze, ki jih ni, je seveda drugo vprašanje.

— Samomor vojaka. Na obrežju Kodeljevega je v soboto, že pozno v mraku skočil vojak Karel Voilmar, ki je služil pri vojaškem oskrbovališču, v Ljubljano in je utonil.

— Bleiweisova cesta od Dunajske do Marije Terezije ceste bi res zaslužila malo več pozornosti od ljubljanskega magistrata. Blizu prehoda ceste na Rudolfovo železnico je neroden vogal, ki ga napravljajo vrtnarski sadilnik. Hodnik, če se sme sploh tako imenovati, je tam tako izgledan, da se napravi ob dežju pravo jezerce. Vsa cesta je tako slabo razsvetljena, da se ob takih temnih večerih, kakršni so bili zadnji čas, ne vidi prst pred nosom. Kdor gre po tej strani Bleiweisove ceste pa ne pozna prav vsakega koraka, stopi neizogibno v to mlako in ima takoj črevelj poln vode. Ker je izdolbina že prav stara, bi bil res že zadnji čas, da se pošteno zasuje.

— Ljubljanski sodrugi, pozor! Pridite vsi na predavanje, ki bo danes zvečer v veliki dvorani «Mestnega Doma» o predmetu «Karteli in delavstvo». Začetek točno ob 8. uri. Kartelno vprašanje je zlasti za delavski stan tako važno, da bi ne smelo biti ne enega delavca, ki bi ne bil poučen o stremljenju velikega kapitala v tej smeri. Gosp. Rudolf Šega, ki nastopi kot predavatelj, je temeljito zasledoval te oblike svetovnega gospodarstva in je upati, da bo rešil svoje nalogo v vsakem oziru. Zvečer torej vsi v «Mestni Dom»!

Shodi.

Na Gorlškem bodo shodi: V nedeljo ob 3. popoldne v Standrezu, ob 5. popoldne v Podgori; v ponedeljek popoldne v Solkanu. Na teh shodih poročajo sodrug Elbin Kristan iz Ljubljane.

Javen shod lesnih delavcev ljubljanskih se vrši v nedeljo, dne 12. decembra 1909 ob 9. dopoldne v salonu gostilne «pri Levu» na Marije Terezije cesti. Tovariši! Dnevni red, ki je zelo važen, zatorej pridite polnostevilno.

Zagorje ob Savi. V nedeljo, 12. decembra je ob 3. popoldne v rudniški restavraciji rudarski shod. Dnevni red: Draginja in rudarska industrija.

Idrija. V soboto, dne 11. t. m. ob pol 9. uri zvečer se vrši v prostorih rudarskega društva v Idriji društveni shod za člane «Unije» avstrijskih

rudarjev. Na shodu poročajo rudarski tajnik Ign. Sitter o važnih zadevah za člane «Unije». Pristop na shod imajo samo člani. Z ozirom na važnost shoda naj nihče ne izostane!

Trst. V nedeljo, 12. t. m. ob 10. dopoldne je v veliki dvorani «Delavskega doma» javen shod z dnevnim redom: «Narodno vprašanje in Jugoslovani». Poročevalec sodrug Elbin Kristan.

Občni zbor

„Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“

se vrši

v sredo, dne 15. decembra ob pol 7. uri zvečer v veliki dvorani pivarne pri Hafnerju na Sv. Petra cesti.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika I. rednega občnega zbora.
2. Poročilo upravnega odbora.
3. Poročilo računov.
4. Poročilo nadzorstva.
5. Volitev 2 članov upravnega odbora.
6. Volitev vseh nadzornikov in namestnikov.
7. Predlogi in nasveti.

Vstop dovoljen s čla n s k o legitimacijo; žene naj pridejo s svojimi soprogi, oziroma, če so ti zadržani, z možev legitimacijo, oziroma s potrdilom o oddanih znamkah, katero naj pa vsak s seboj prinese.

2-1

Društvene vesti.

§ Predavanje v Trstu. Društvo «Ljudski oder» priredi v soboto, 11. t. m. ob 1/9 zvečer v veliki dvorani «Delavskega Doma» predavanje s tem: «Vtiski iz Bosne in Srbije». Predava so dr. Elbin Kristan.

Goriške volitve.

V ponedeljek je agrarna stranka na svojem shodu izvolila g. Vrana, župana v Tomaju na Krasu, za svojega kandidata. Po tem sklepu imamo torej pri nadomestni volitvi gotovo štiri kandidate, kajti sedaj so tudi liberalci prisiljeni nastopiti s svojim kandidatom in pokazati, koliko zaslonbe imajo v Goriškem ljudstvu, dočim so se doslej skrivali za agrarne kulise. Volilnega gibanja še ni opaziti, še manj pa navdušenja. Težko, da ga bo sploh kaj pri nasprotniškimi strankah.

Za socialno demokracijo je ta volitev zelo važna. Dolžnost naših pristašev je, da se pripravijo za ta boj tako, da ne ostane na dan volitve nobeden doma. Ker se veli v nedeljo, ne bo nobenega izgovora radi izguba časa. Svojo dolžnost izpolni vsak s tem, da glasuje za našega kandidata, ki je sodrug

dr. Henrik Tuma,
odvetnik v Gorici.

Delavci! Mali kmetje!

Kdor glasuje za našega kandidata, protestira protidanašnjemu krivičnemu volilnemu redu in

manifestira za splošno, enako in tajno volilno pravico s proporenim volilnim sistemom.

Skandal je, da ima nad 30 tisoč «navadnih» volilcev komaj tri poslance, dočim jih ima ravno toliko stopetdeset veleposestnikov. Ali delavci in mali kmetje niste toliko vredni kolikor veleposestniki? Ali ne delate več? Ali ne storite več za občno korist?

Zahtevajmo torej pravice, ki nam grede in v znamenje tega glasujmo dne 19. t. m. vsi za našega kandidata. Na vsakem volilnem listku bodi zapisano

dr. Henrik Tuma
odvetnik v Gorici.

Zadnje vesti.

Volitve v bolniško blagajno. Zagovje ob Savi, 7. decembra. Volitve v bolniško blagajno, ki so se začele dne 22. novembra, so končane. Socialno-demokratska stranka je zmagała v kuriji delavcev z vsemi delagati, v nekaterih krajih pa tudi v delodajalski kuriji, tako da ji je za volitve v načelstvo zagotovljena dvetretjinska večina. V Zagorju samem so dobili socialno-demokratski kandidati 145 do 169 glasov, narodnjakari pa 2 do 26. To je konec liberalne baharije.

Dopisi.

Nabrežina. (Delovne razmere v Nabrežini.) Minilo je že nekaj časa, odkar smo pisali o tukajšnjih delovnih razmerah. Treba je pa, da se zopet zmenimo o njih, kajti tako ne more in ne

sme ostati na noben način, kakor je sedaj. Omenili smo že, da je nekdanja cvetoča industrija kamna v Nabrežini močno nazadovala in sicer ponajveč zaradi kratkovidnosti podjetnikov, ki niso poznali nobenih drugih interesov kakor izkoriščanje delavcev in razbijanje njihove organizacije. Bilo je nekoliko pametnejših ljudi, ki so jim povedali, da je za obstoj v konkurenci pred vsem važna dobra kakovost izdelkov in da je ta v prvi vrsti odvisna od delavcev; upozarjali so se, da je za dobro delo treba dobrih, torej tudi dobro plačanih in vsled tega zadovoljnih delavcev. Za vse to so bili podjetniki gluhi in slepi. Izživljali so delavce neprenehoma, sto in sto so jih s svojimi šikamami in z večnimi napadi na njihove pravice izgnali iz Nabrežine in posledica je ta, da je pač organizacija močno trpela, da je pa tudi industrija začela propadati in marsikdo, ki je bil včasih samostalen mojster, dela danes v tuji delavnici, pa izkuša vse muke, ki jih je nekdanj sam nekdaj delavcem. Mali mojstri so bili seveda najbolj kratkovidni, pa niso spoznavali, da izživljajo veliki podjetniki ponajveč zato stavke, da bi se manjši gospodarji ubili v njih. Kapitalistična metoda se je v Nabrežini vršila v najprvotnejših, torej tudi v najbrutalnejših oblikah. Vse nazadovanje industrije pa ni spametovalo podjetnikov. Tudi dame je njihova najvažnejša skrb, izkoriščati in tlačiti delavce. Po svetu se razvija tehnika; nabrežinskim gospodarjem je to neznana in neumevna skrivnost. Ali če oni ne razumejo uzrokov krize, ne bo delavstvo prenašalo posledic njihove kratkovidnosti, ki ga uničujejo.

Dele s kamnom samoposebi ni igrača. Treba je le videti, kakšne roke dobi človek, če se je leto dni ukvarjal s takim delom. Tega pa nabrežinski mogotci prav nič ne upoštevajo, ampak delavci žive v razmerah, ki se lahko imenujejo kar nečloveške. Kamnolomci zaslužijo do 4 krone na dan, drugi delavci, ki pa morajo delati na akord, in težaki, po tri krone. Zato morajo delati po leti najmanj po 10, po zimi pa 9 ur na dan. Ampak plače niso edino, kar upravičuje pritožbe. Mnogo hujše so nekatere druge reči. Pred vsem delovni prostori. Klesarji delajo v delavnicah, ki so navadne lesene barake; za okna so pač votline, ni pa sip. Če dežuje ob vetru, je v njih vse mokro in lahko si je misliti, da je tu večer prepil in po zimi neznošen mraz. Kamnolomci in težaki delajo po zimi in po leti, ob dežju in mrazu, pod milim nebom. V galerijah, t. j. v globokih kamnolomih, ne vidijo po ves dan solnčnega žarka. Po zimi je tu mrz, da klopočeje zobje in mokrote je vedno več kakor suhega. Tu delajo po ves dan; sesti nimajo kam, kakor na mrzel, dostikrat oster kamen; hrbet si za silo pokrivajo z vrečo. In ves dan razbijajo tu trdi kamen. Kadar doseže tak delavec 40. ali 45. leto, je nesposoben za to delo, po nogah ga trga revmatizem in zdravje mu je pokvarjeno za vse življenje. Le kdor se je sam prepričal, razume, s kakšno nevarnostjo je spojeno to delo. Za kamnolomce ni skoraj nikjer pravega, varnega vhoda, nobenih varnostnih naprav, nobene stopinje ne smejo zgrešiti, ker sicer se takoj lahko telebne 20 do 30 metrov globoko. Noben kamnolom ni ograjen; zakoniti predpisi ne veljajo za Nabrežino.

Vajenci imajo krvavo življenje kakor v srednjem veku. Zanje ni nobene pogodbe. Po dvanajst do štirinajst ur na dan morajo opravljati najtežja dela. Za žaganje kamna, ki je posebno nevarno in težko, rabijo 11 do 12 letne dečke in dostikrat morajo delati tudi ponoči. V nekaterih delavnicah imajo po enega ali dva delavca, poleg pa 7 do 8 vajencev, v nekaterih pa sploh same vajence. Od vseh teh fantov se komaj vsak deseti izuči rokodelstva, vsi drugi se ne nauče nič drugega kakor nakladati in razkladati kamen in ostanejo za vse čase težaki, če ne pride slučajno tualitama kateri v drug poklic.

Izkoriščanje pa ni samo pri delu, ampak delavci so postali pravi tlačani gospodarjev, ki so večinoma tudi lastniki gostiln in tako zvanih prenočišč. Gostilniški prostori so nepraktični, neprijazni, po zimi je v njih mrz, da bi človek zmrznil, po leti pa vroče kakor v peklju. Hrana je sramotna, slabo kuhana, skoraj nezabljena. Mesa si morejo privoščiti le delovodje. V prvih nadstropjih imajo «prenočišča», prave hleve, nezračne, smrdljive in mrzle. V vsaki «sobi» je po dvanajst postelj z umazanim perilom, da se človeku vse gabi. Kadar se izplačuje, napravi gospodar račun; delavcu odbije za hrano, za «stanovanje», za bolniško blagajno in za zavarevalnico za nezgode. Včasih ne dobi delavec niti tistih par vinarjev, kar jih še ostane. Delavci, ki imajo družino, morajo včasih stradati, da si prihranijo kaj za ženo in za otroke. Izplačevanje, ki bi moralo biti vsakih 15 dni, se opravlja vsak mesec ali pa celo šele po dveh mesecih.

Sedaj bi bilo prvo vprašanje, kaj pravzaprav mislijo o tem obrtni oblasti in obrtno nadzorstvo. Če se imenujejo te razmere skandalozne, ni nič pretiranega; a škandal je tudi, da se sploh mogoče. Obrtni zakon jasno določa, da morajo delavnice odgovarjati varnostnim in zdravstvenim potrebam. Dolžnost delodajalcev bi bila, da bi napravili take delavnice. Kadar močno dežuje, morajo kamnolomci ostavljati delo na svojo škodo. V največjem kamnolomu «Cava Romana» so napravili strehe za stroje in za orodje; za delavce jih ni, zakaj kapitalistu je mašina važnejša nego delavec. Po zakonu bi morale biti v kamnolomih varnostne

naprave; poskrbljeno bi moralo biti, da ne bi bilo delavcem treba ves dan imeti noge v vodi in da bi imeli sesti kam drugam kakor na kamen. Sedanja prenočišča bi se morala sploh demolirati in napraviti druga. Ali vse to še nikdar ni prišlo na misel poklicanim oblastem? Obrtni red prepoveduje rabo vajencev za težko in nočno delo. Živ krst se ne menja za to.

Obrtni nadzornik se za vse te razmere prav nič ne briga, kakor da je vse v redu ali pa kakor da ga ni na svetu. Pa tudi okrajno glavarstvo v Sežani ne stori prav ničesar, da bi se odpravile te grozne razmere. Danes opominjamo te inštanice, naj se spomnijo na svojo dolžnost, pa naj porabijo svojo zakonito moč, da pride postava tudi v Nabrežini do veljave. Saj znajo biti včasih energični; naj pokažejo to tudi, ko je treba nastopiti proti kapitalistom in za pravice delavcev. Če pa gospodje nočejo napraviti reda, ga bo napravilo delavstvo, ki se je naveličalo dosedanjega suženjstva. Delavci so se zdramili, začeli so se zanimati za svojo organizacijo, ki zopet lepo raste in ki bo kmalu dosegla toliko moči, kolikor jo je že nekdanj imela. Delavcem, ki niso pristopili, pa svetujemo, naj se otresejo malenkostnih osebnih ozirov in naj poskrbe, da ne bo v Nabrežini delavca, ki ne bi bil organiziran. Saj so že lahko spoznali, da je organizacija edina moč, na katero se lahko naslanjajo. Nihče jim ne bo pomagal, če si ne pomagajo sami s svojo organizacijo. Če se ravna po tem, bo kmalu tudi v Nabrežini konec škandaloznih razmer.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo naročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla naročnina koncem meseca novembra, da jo zopet obnové.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Aystro-Ogrske dežele:

za celo leto K 14.—
za pol leta „ 7.—
za četrt leta „ 3.50
na mesec „ 1.20

Za Nemčijo:

za pol leta K 7.90
za četrt leta „ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta K 9.50
za četrt leta „ 4.80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj priporočajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in kavnarh, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

H. Suttner

Ljubljana :: Mestni trg

razpošilja ure, zlatino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko trgovko. — Veliki novi cenik zastoj.

Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoča K 4.50. — Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno jamstvo. Ako blago ne ugađa, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: nikelnasta K 1.20, srebrna K 5.—. 34

Vsi, ki se čutite trudne in slabotne,

ki hočete okrepiti svoje slabotno telo in pojačiti svoje pregnane in utrujene živce, ste nervozni, neodločni, bolelni in oslabei zaradi oslabilnih bolezni; vsem doječim materam, dojiljam in dojenčcem, če jih ne hranite z materinim mlekom, če hočete imeti čvrste in zdrave otroke, vsem tistim, ki priporočamo živce utrjujoče, okrepčujoče in kri tvoreče hranivo, ki se imenuje **Sladin**, t. j. doktorja pl. Trnkoczya sladni čaj. S sladinom se prihrani 50%, na stroških v gospodinjstvu. Vse to dokazujejo tisoči izpričeval. En zavoj 1/2 kg velja 50 vinarjev. Po pošti najmanj pet zavojev. Glavna zaloga lekarna Trnkoczy, Ljubljana. 52—12

Dolnška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

v Ljubljani

Telefon šte. 168.

priporočajo svoje

Izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Bartl.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavnarh in brivnicah

„Rdeči Prapor“

AMERIKA

Kdor se za AMERIKO zanima

dobi na željo

brezplačno pojasnila za najboljšo vožnjo v Ameriko.

CESARSKI PARNIKI (KAISER-SCHIFFE):

Kaiser Wilhelm II. dolg 215 metrov
Kronprinzessin Cäcilie dolg 215 metrov
Kronprinz Wilhelm dolg 202 metra
Kaiser Wilhelm der Grosse dolg 198 metrov

pripeljejo potnike v 6 do 7 dneh iz Bremena v Novjork.

Odhod iz Bremena vsak torek.

Ti cesarski parniki vozijo edino le iz Bremena; kdor se hoče voziti na cesarskih parnikih, more potovati sigurno brez zaprek, ker nima nihče pravice, da bi mu to zabranil. Vsakemu je dano na prosto voljo, da sme za svoj denar, na lastne stroške potovati kamor hoče.

F. Missler, Bremen, Damhofstrasse 30.

Oprema popotnikov od Bremena v Ameriko, Avstralijo in Afriko. 4—2

Najnižje cene! Dobra postrežba!

*Podniki v Ameriko
Najboljše plovilo
na najhitrejši potniški
na svet
Simon & Schuster
v Ljubljani
Kotlovarski trg 10*

Pozor!

Pozor!

Toplo se priporoča kavnarna

„ILIRIJA“

Ljubljana 31—29

Kolodvorske ulice (3 minute od južnega kolodvora)

!!! Odprta vsak dan celo noč. Posebna soba na razpolago. !!!

Delavski žepni koledar

za leto 1910

je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Naročila in denar je poslati

Upravi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.

Kupujte

šolske potrebščine

le v trgovini s papirjem

Ivan Vrečko — 31

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Zaradi preselitve 10 % popusta.

Kavarna

„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Katinka Widmayer

trgovina pri „Solnou“ za vodo

Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo 45—44

perla za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluže, obleke, predpasnike, čepice, i. t. d. Vezanje umetnih cvetic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovejše mode. Krasne peče vedno v zalogi. Specialiteta za delavce: Celuloid-ovratniki, prsa in manšete.

Nizke cene

Klobuke, cilindre in čepice v najnovejših fagonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo šte. 2.

52—48

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice šte. 9

priporočata v največji izberi po najnižjih cenah 2—1

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice.